

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksellä mahdollistettaisiin alkoholiyhtiö Alko Oy:lle sekä toimijoille, joilla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa, alkoholijuomien verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuten alkoholijuomien toimitus. Esityksellä selkeytettäisiin vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla olisi oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia ulkomailta. Lisäksi esityksessä muutettaisiin markkinointia koskevaa sääntelyä.

Esitys pohjautuu pitkälti hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta HE 173/2024 vp, joka annettiin eduskunnalle 10.10.2024. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia on lausunut lakimuutokseen jo elokuussa 2024.

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia vastustaa hallituksen esitystä. Esityksessä ulkomaisilla toimijoilla olisi oikeus myydä vahvoja alkoholijuomia suoraan kuluttajille, mikä on tähän asti varattu ainoastaan Alkon tehtäväksi. Lakimuutoksella olisi kielteisiä vaikutuksia haavoittuvassa asemassa oleviin kansalaisiin kuten lapsiin ja syrjäytymisvaarassa oleviin. Esitys on myös vakavassa ristiriidassa alkoholilain tarkoituksen kanssa.

Alkoholilain (1102/2017) keskeisenä tarkoituksena on alkoholin kulutuksen vähentäminen rajoittamalla ja valvomalla alkoholiin liittyvää elinkeinotoimintaa.

Etämyynnin salliminen lakiehdotuksessa esitetyllä tavalla tarkoittaisi Suomen alkoholimarkkinoiden avaamista yrityksille, jotka toimivat ulkomailta käsin. Tämä merkitsisi käytännössä Alkon

vähittäismyyntin yksinoikeuden lopettamista. Toteutuessaan esitys helpottaisi alkoholin saatavuutta, ja lisäisi alkoholin kulutusta ja tästä seuraavia sosiaalisia ongelmia. Hallituksen esitys on lasten edun vastainen, sillä esitys lisäisi alaikäisten mahdollisuuksia saada alkoholia haltuunsa. Talentia korostaa, että alkoholilainsäädäntöön ei tulisi tehdä muutoksia, jotka saattavat lisätä nuorten alkoholin käyttöä. Alko kykenee valvomaan ikärajoja tehokkaimmin.

Lisäksi Talentia huomauttaa esityksen tarkentamisen lähtökohdista, että EU:n komissio on edellyttänyt Suomelta sääntelyn selkeyttämistä, mutta se ei ole vaatinut etämyyntin vapauttamista kaikille alkoholijuomille.

Alkoholin vähittäismyyntimonopolit tulee Maailman terveysjärjestö WHO:n mukaan säilyttää, koska ne vähentävät tehokkaasti alkoholin käytön aiheuttamia haittoja. Niissä Pohjoismaissa, joissa on alkoholin vähittäismyyntin yksinoikeusjärjestelmä, alkoholinkulutus ja siihen liittyvät haitat ovat EU:n keskiarvoa matalammalla tasolla. WHO:n mukaan tutkimuksista saatu näyttö osoittaa, että vähittäismyyntin yksinoikeusjärjestelmällä on ollut selkeä vaikutus alkoholinkulutukseen ja siihen liittyviin haittoihin. Suomesta tehty tutkimus totesi, että monopolista luopuminen johtaisi 9 prosentin kasvuun alkoholinkulutuksessa ja vähintään 290 miljoonan euron nousuun kustannuksissa.

Etämyynti ja alkoholin kotiinkuljetus helpottavat sen hankintaa kotitalouksissa, joissa alkoholi on ongelma. THL:n tutkijoiden mukaan Suomessa noin 89 000 alaikäistä lasta elää perheessä, jossa toisella tai molemmilla vanhemmilla on vakava päihdeongelma, ja suurin osa näistä ongelmista liittyy alkoholiin. Vanhemman alkoholiongelma lisää lapsen omaa päihdeherkkyyttä aikuisuudessa.

Kotijuominen on yleistä kaikissa ikäryhmissä, mutta yli 65-vuotiaiden ikäluokassa kyseessä on hallitseva juomatapa. Merkittävä osuus ikäihmisistä käyttää lisäksi alkoholia riskitasolla. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla alkoholin liikakäyttö on yleisintä 65–79-vuotiailla. Heistä 46 prosenttia juo liikaa. (Lähde: Pääkaupunkiseudun hyvinvointikysely 2021).

Alkoholinkäytöstä aiheutuvat haitat kuormittavat huomattavasti sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Painetta palvelujärjestelmään ei tule lisätä alkoholin saatavuutta vapauttamalla. Näin on erityisesti olosuhteissa, joissa ei kyetä turvaamaan hyvinvointialueille riittävää rahoitusta esimerkiksi lastensuojelun, ikääntyneiden palvelujen ja päihdekuntoutuksen järjestämiseksi.

Suominen Jenny

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia